

## Управління соціальною відповідальністю підприємства

### ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Управління соціальною відповідальністю підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства підготовки спеціальності – 073 «Менеджмент».

**Предметом вивчення навчальної дисципліни є:** дослідження законів і закономірностей управління соціальною відповідальністю підприємства та вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері управління соціальною відповідальністю підприємства як умови стійкого розвитку суспільства.

**Міждисциплінарні зв'язки:** тісно пов'язана з дисциплінами «Маркетинг», «Менеджмент», «Управління конкурентоспроможністю підприємства», які вивчалися раніше.

#### 1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Управління соціальною відповідальністю підприємства» є вивчення основних є надання майбутнім фахівцям знань про теорію та практику управління соціальною відповідальністю підприємства і відповідних професійних компетенцій.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Управління соціальною відповідальністю підприємства» є ознайомлення з основами формування у майбутніх фахівців сучасного системного мислення та комплексу спеціальних знань у галузі вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері управління соціальною відповідальністю підприємства як умови стійкого розвитку суспільства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти має бути сформовані наступні елементи компетентності:

*загальні:*

-здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

-здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

-здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;

-здатність до проведення досліджень на відповідному рівні;

-здатність до адаптації та дій у новій ситуації;

-здатність генерувати нові ідеї (креативність);

-цінування та повага до різноманітності та мультикультурності;

-здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

*фахові:*

-здатність визначати та описувати характеристики організації;

-здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища;

-здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту;

-здатність діяти соціально відповідально і свідомо;

-здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту;

-здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення;

-здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички;

-здатність застосовувати різні технології створення та управління іміджем організації.

### **Програмні результати навчання**

Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень.

Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.

Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера.

Формувати позитивний імідж у процесі управлінської діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 години 6 кредитів ЄКТС.

## **2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

### **Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку**

Концепція сталого розвитку. Економічна, соціальна та екологічна складові сталого розвитку. Концепція соціальної відповідальності як система науково обґрунтованих понять, принципів і положень концепції сталого розвитку. Роль соціальної відповідальності у реалізації концепції сталого розвитку. Реалізація концепції сталого розвитку на засадах соціальної відповідальності.

Система соціального партнерства як механізм ефективної взаємодії держави, бізнесу та інститутів громадянського суспільства. Цілі реалізації концепції корпоративної соціальної відповідальності.

Суспільна злагода. Стале соціально-економічне зростання. Розвиток соціальних чинників виробництва – людського і соціального капіталу і посилення їх дії на економічну діяльність.

«Соціальна відповідальність» як категорія сучасного соціального знання. Концепція стійкого розвитку та концепція корпоративної стійкості. Сутність суспільного руху за соціальну відповідальність. Концептуальні основи розвитку соціальної відповідальності.

### **Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства**

Основні економічні агенти соціальної відповідальності і їхня взаємодія. Аналіз взаємодії бізнесу з державою, суспільством і закордонними партнерами. Концепція взаємодії держави з громадянським суспільством. Партнерство та ефективність взаємодії людини, держави, суспільства. Закони України з ефективного співробітництва громадських об'єднань та органів влади. Державна політика як основа формування простору взаємодії держави, суспільства й бізнесу. Соціальна держава. Посилення відкритості державної політики. Основне втримування й напрямки державної політики. Формування й проблеми реалізації державної економічної політики. Основні напрямки державної соціальної політики. Формування й проблеми реалізації соціальної відповідальності держави. Форми прояву соціальної відповідальності.

Форми прояву соціальної відповідальності у зовнішній та внутрішній сферах. Корпоративне громадянство. Соціальна політика підприємства. Соціальна відповідальність громадянина. Патріотизм.

### **Тема 3. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю.**

Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та визначення КСВ. Сутність, види, категорії, еволюція, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності. Основні напрямки КСВ. Основні принципи КСВ. Переваги КСВ для бізнесу. Соціальна відповідальність корпорацій як інструмент конкурентної боротьби. Форми та сфери участі організацій в КСВ. Структура управління корпоративної соціальної відповідальності.

Система оптимального розподілу функціональних обов'язків, прав і відповідальності. Порядок і форми взаємодії між органами управління та персоналом. Оцінювання результативності. Умови праці. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності. Охорона довкілля. Співпраця із територіальними громадами. Програми соціального інвестування. Політика управління соціальною відповідальністю.

Розробка місії, цілей та завдань у сфері соціальної відповідальності. Інтеграція соціальної відповідальності у функції структурних підрозділів підприємства. Аналіз і вдосконалення діяльності та практики організації соціальної відповідальності. Проекти соціального інвестування. Контролінг реалізації соціальних програм. Навчання персоналу у сфері корпоративної соціальної відповідальності. Вплив державної політики на формування організаційно-економічних механізмів управління корпоративною соціальною відповідальністю.

Якість формування правових норм, контролюючих інститутів та інфраструктури. Внутрішня та зовнішня соціальна відповідальність організації. Фінансовий та нефінансовий сектори КСВ. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.

### **Тема 4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності.**

Збалансування інтересів роботодавців та найманих працівників. Створення стабільних умов розвитку трудових відносин. Максимізація корисності найманих працівників. Права людини і ведення бізнесу. Роль департаменту людськими ресурсами в інтегруванні соціальної відповідальності в організацію.

Відповідність основним правам і свободам людини на підприємстві. Конвенції Міжнародної організації праці. Закони України щодо професійних спілок. Глобальні принципи Саллівана. Ініціативи з прав людини Глобального Договору ООН.

Соціально відповідальний роботодавець. Економічний ефект від партнерських відносин між роботодавцями та працівниками. Моніторинг лояльності працівників. Мотивації та зобов'язання співробітників. Організація тренінгів на робочому місці. Кар'єрне зростання. Компенсації та стимулюючі програми. Етика і корпоративні цінності.

### **Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.**

Залучення стейкхолдерів. Поняття та види стейкхолдерів. Європейський досвід. Визначення стейкхолдерів компанії. Карта стейкхолдерів. Матриця стейкхолдерів. Стратегічний діалог. Оцінка діалогу за стейкхолдерами.

Основне втримування й напрямки державної політики. Формування й проблеми реалізації державної економічної політики. Основні напрямки державної соціальної політики. Формування й проблеми реалізації соціальної відповідальності держави.

Принципи й впровадження соціальної відповідальності Міжнародні стандарти як орієнтири складання соціальних звітів. Міжнародні стандарти соціальної звітності. Сутність, структура, вимоги та особливості міжнародних стандартів соціальної звітності.

## **Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності**

Масштаб екологічних проблем. Економічні та соціальні прояви екологічних проблем. Міжнародні ініціативи із навколишнього середовища. Міжнародний стандарт ISO 14000. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

Основні принципи і напрямки соціальної відповідальності у сфері захисту довкілля. Першорядне вирішення екологічних проблем. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища та стандарти екологічного менеджменту. «Зелені ініціативи» сучасного бізнесу. Досвід реалізації принципів екологічної відповідальності. Шляхи посилення екологічної відповідальності.

## **Тема 7. Соціальна звітність та оцінка результативності КСВ**

Інформаційна політика в сфері КСВ. Принцип прозорості. Нефінансова звітність як інструмент розвитку соціальної відповідальності підприємства. Принцип підзвітності. Вигоди та ризики нефінансової/соціальної звітності для компаній. Стандарти підготовки нефінансової звітності. Звітність зі сталого розвитку. Звіт про прогрес реалізації принципів Глобального договору ООН - етапи процесу підготовки і публікації Звіту. Глобальна ініціатива зі звітності (GRI Global Reporting Initiative). Звітність за вимогами системи GRI. Структура системи GRI. Підготовка до звітування. Робота над нефінансовим звітом. Оприлюднення нефінансового звіту. Презентація звіту. Підвищення довіри до звітів і заяв щодо соціальної відповідальності.

Соціальний аудит. Методи та процедури оцінювання ефективності програм КСВ. Що може піддаватися верифікації під час нефінансового аудиту. Хто може проводити аудит нефінансового звіту. Оцінка соціального впливу. Найвідоміші стандарти нефінансового аудиту.

Міжнародна звітність та формування міжнародної ділової репутації. Нефінансова звітність в Україні та світі.

## **Тема 8. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.**

Значення та зміст оцінювання ефективності соціальної відповідальності. Бюджет програми соціальної відповідальності. Відмінність оцінювання ефективності соціальної відповідальності від оцінювання ефективності фінансових проектів та інвестування. Волонтерські проекти та їх ефективність. Методики оцінювання соціальної відповідальності.

Індикатори оцінювання соціальної відповідальності. Система управління та оцінки Лондонської бенчмаркетингової групи (LBG). Збалансована система показників по соціальної відповідальності. Ключові показники ефективності соціальної відповідальності.

Досвід світових компаній та Всесвітньої бізнес-ради зі сталого розвитку. Матриця можливих показників при моніторингу та оцінці соціальної відповідальності компаній в Україні.

## **Тема 9. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні.**

Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Терміни і поняття, що використовуються у Концепції. Характеристика і аналіз проблеми, на розв'язання якої спрямована Стратегія. Мета і завдання Стратегії. Обґрунтування доцільності розроблення і реалізації Стратегії на основі зарубіжного та вітчизняного досвіду. Внутрішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні. Цілі, досягненню яких присвячена Стратегія. Зовнішній контекст розвитку соціальної відповідальності в Україні. Складові розвитку соціальної відповідальності в Україні. Організаційні та нормативні умови розвитку соціальної відповідальності. Розвиток можливостей та компетенцій бізнес-організацій для підтримки їх у реалізації соціальної відповідальності. Підвищення обізнаності щодо соціальної відповідальності серед різних груп заінтересованих осіб. Практики соціальної відповідальності в Україні. Особливості

вияву соціальної відповідальності бізнесу в реаліях новітньої України. Приклади соціально відповідальних та соціально безвідповідальних практик. Особливості соціальної звітності в Україні.

### **3. Рекомендовані джерела інформації**

1. Амоша О., Новікова О. Соціальна відповідальність в контексті розвитку людського потенціалу. *Держава і суспільство*, С. 122–127. URL: : [http:// www.nbuv.gov.ua/ portal/ soc\\_gum/ puburg/2011 -1/doc/3/01.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/puburg/2011-1/doc/3/01.pdf)
2. Аналітична довідка Боротьба з корупцією. Роль бізнесу в Україні. К.: ТОВ «Фарбований лист», 2011. 51с.
3. Аналітичний звіт «Корпоративна соціальна відповідальність в Україні 2005-2010: стан та перспективи розвитку». Центр «Розвиток корпоративної соціальної відповідальності», 2010. 56с.
4. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації. Монографія. К.: КНЕУ, 2004. 275 с.
5. Батаева Б. Социальная ответственность бизнеса (на примере исламских стран) URL: <http://pda.islamrf.ru/news/analytics/economics/15127/>
6. Баюра Д.О. Формування системи корпоративного управління на засадах соціальної відповідальності. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія «Економіка»*. 2013. № 10. С. 18–22.
7. Бегма Ю.К. Якісне дослідження методів впровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні . К.: 2006. 146 с.

*Укладач: Шульженко І. В., к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту*